

Μαρίνα Βουλγαράκη
Ψυχολόγος – MSc Early Intervention in
Psychosis

**ΈΓΚΑΙΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
ΣΤΗΝ ΨΥΧΩΣΗ**
Σκεπτικό & Αρχές

ΨΥΧΩΣΗ

Ψύχωση: διαστρέβλωση πραγματικότητας, η πραγματικότητα βιώνεται με διαφορετικό τρόπο

ΨΥΧΩΤΙΚΗ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

- **Θετικά συμπτώματα:** Παρουσία στοιχείων που ΔΕΝ αναμένονται σε φυσιολογική λειτουργικότητα (π.χ. παραληρητικές ιδέες, παραληρητικά βιώματα, ψευδαισθήσεις, βιώματα άρσης ιδιωτικότητας, εξωτερικής επίδρασης – παθητικότητας)
- **Αρνητικά συμπτώματα:** Απουσία στοιχείων που αναμένονται σε φυσιολογική λειτουργικότητα (π.χ. συναισθηματική άμβλυση, επιπέδωση, υποηδονία, ανηδονία, υποβουλησία, παθητική κοινωνική απόσυρση)
- **Αποδιοργάνωση** (π.χ. νεολογισμοί, ανακοπές, εκτροχιασμός, εφαπτομενικός λόγος, παραδοξότητα, απροσφορότητα)

& Νοητικά ελλείμματα, συμπτώματα διάθεσης, εναισθησία, λειτουργικότητα

ΨΥΧΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

- ❖ Βραχεία ψυχωτική διαταραχή
- ❖ Σχιζοφρενικόμορφη διαταραχή
- ❖ Σχιζοφρένεια
- ❖ Σχιζοσυναισθηματική διαταραχή
- ❖ Παραληρητική διαταραχή
- ❖ Ψυχωτική διαταραχή οφειλόμενη σε άλλη ιατρική κατάσταση
- ❖ Ψυχωτική διαταραχή επαγόμενη από ουσία ή φαρμακευτική αγωγή
- ❖ Αλλιώς προσδιοριζόμενη διαταραχή του φάσματος σχιζοφρενικών και άλλων ψυχωτικών διαταραχών
- ❖ Μη προσδιοριζόμενη διαταραχή του φάσματος σχιζοφρενικών και άλλων ψυχωτικών διαταραχών

&

- ❖ Διπολική διαταραχή με ψυχωτικά στοιχεία
- ❖ Μείζων καταθλιπτική διαταραχή με ψυχωτικά στοιχεία

ΨΥΧΩΣΗ

❖ **Επιπολασμός ψυχωτικών διαταραχών:**

- Ψυχωτικές διαταραχές: 2 - 3,5%
- Σχιζοφρένεια (η πιο σοβαρή από τις ψυχώσεις): 0,87 – 1%

❖ **Νευροβιολογικές υποθέσεις:**

- Ντοπαμινεργική δυσλειτουργία & άλλες υποθέσεις

❖ **Αιτιοπαθογένεια:**

- Βιοψυχοκοινωνικό μοντέλο (γενετικοί, περιγεννητικοί, βιολογικοί, ψυχολογικοί, κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί...)

Έγκαιρη Παρέμβαση στην Ψύχωση

EARLY INTERVENTION IN PSYCHOSIS (ΕΓΚΑΙΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΩΣΗ)

- Έγκαιρη ανίχνευση και θεραπεία της ψύχωσης
- «Θεραπευτική αισιοδοξία»
- Εμπειρικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις
- Στόχος: recovery έναντι remission

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- 1984: Royal Park Hospital (Μελβούρνη) – 10 κρεβάτια
- 1992: ΕΡΡΠΙC στη Μελβούρνη – Patrick McGorry
- PACE (Μελβούρνη) για ARMS (at risk mental state)
- Initiative to Reduce the Impact of Schizophrenia (IRIS) project

Στη συνέχεια:

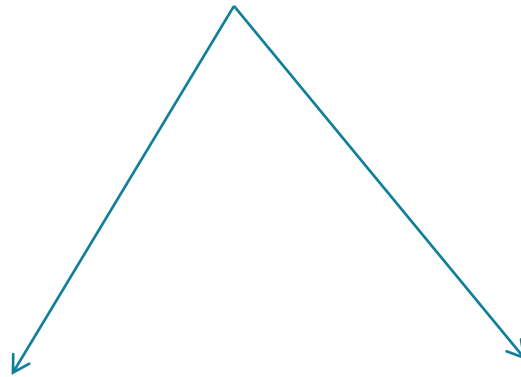
- Νέα Ζηλανδία
- Η.Π.Α. (RAISE, STEP, COPE)
- Καναδάς (HOPE, STEP)
- Ασία (Σιγκαπούρη, Hong Kong, Ινδία...)
- Ευρώπη: Δανία (OPUS), Νορβηγία (TIPS) Φινλανδία (DEEP), Αγγλία (LEO για FEP, OASIS για UHR), Σερβία, Γερμανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ισπανία...
- Ελλάδα: 21/12/2020 θεσμοθετείται από την Ελληνική Βουλή η σύσταση των Μονάδων Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση.

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

FEP

(First Episode Psychosis)

ARMS

(At Risk Mental State)

FIRST EPISODE PSYCHOSIS -FEP (ΠΡΩΤΟ ΨΥΧΩΣΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ)

- ❖ Η πρώτη φορά εμφάνισης ενός επεισοδίου ψύχωσης

AT RISK MENTAL STATE – ARMS (ΨΥΧΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ)

Επίσης: (Ultra) High Risk – (U)HR
(Λίαν) Υψηλού Κινδύνου για Ψύχωση)

&

Prodrome Psychosis/ Prodromal phase

(Προδρομική Ψυχωσική Συνδρομή) - αναδρομικά

- ❖ Υποουδικές, ψυχωσιόμορφες εκδηλώσεις, μη ειδικά συμπτώματα
- ❖ Δεν πληρούνται τα κριτήρια επεισοδίου ψύχωσης
- ❖ Αυξημένες πιθανότητες εμφάνισης επεισοδίου ψύχωσης στο επόμενο διάστημα

Σκεπτικό
Έγκαιρης Παρέμβασης στην
Ψύχωση

Κρίσιμο παράθυρο παρέμβασης

- 3-5 πρώτα χρόνια
- σημασία για μελλοντική πρόγνωση
- πρόληψη υποτροπών: περισσότερες υποτροπές = χειρότερη πρόγνωση, αυξημένη πιθανότητα χρονιότητας της ασθένειας
- επιστροφή σε εκπαίδευση, εργασία, κοινωνικές δραστηριότητες
- αυτοκτονικότητα: αυξημένος ο κίνδυνος σε αυτό το χρονικό διάστημα

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

DUP (Διάρκεια Μη Θεραπευόμενης Ψύχωσης/ Duration of Untreated Psychosis)

- Αυξημένη DUP = χειρότερη πρόγνωση
- Προσπάθεια ελάττωσής της

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Ηλικιακός πληθυσμός

- Συνήθης ηλικία εμφάνισης πρώτου ψυχωσικού επεισοδίου: μετεφηβική και νεαρή ενήλικη ζωή

- 14-35 ετών (+)

- Ιδιαίτερες ανάγκες ηλικίας (αναζήτηση εαυτού, θέματα αυτονόμησης/ανεξαρτησίας, επαγγελματική αποκατάσταση, εκπαίδευση, κοινωνικοποίηση, αποδοχή, προτεραιότητες)

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Στάδιο ασθένειας

- Διαφορές ανάμεσα σε FER και χρόνια ψύχωση
- Επαφή με χειρότερη πιθανή πρόγνωση: απώλεια ελπίδας, απογοήτευση

- Υπηρεσίες φιλικές προς τους νέους, προσαρμοσμένες στις ανάγκες πρώτου επεισοδίου

Αρχές
Έγκαιρης Παρέμβασης στην
Ψύχωση

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Διεπιστημονική ομάδα

- ✓ Ψυχίατροι, ψυχολόγοι – ψυχοθεραπευτές, (ψυχιατρικοί) νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, εργοθεραπευτές, ειδικοί στην επαγγελματική αποκατάσταση (vocational experts), peer support (πρώην λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας με αντίστοιχες εμπειρίες)
- ✓ Πρόσωπα αναφοράς (case coordinators/managers)
- ✓ Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ψυχοεκπαίδευση, ατομική και οικογενειακή ψυχοθεραπεία, ομαδικά προγράμματα, εργοθεραπεία, βοήθεια στην εύρεση εργασίας, στην κοινωνικοποίηση, σε διαδικαστικές υποχρεώσεις

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Θεραπευτική αισιοδοξία

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Recovery έναντι μόνο συμπτωματικής ύφεσης (remission)

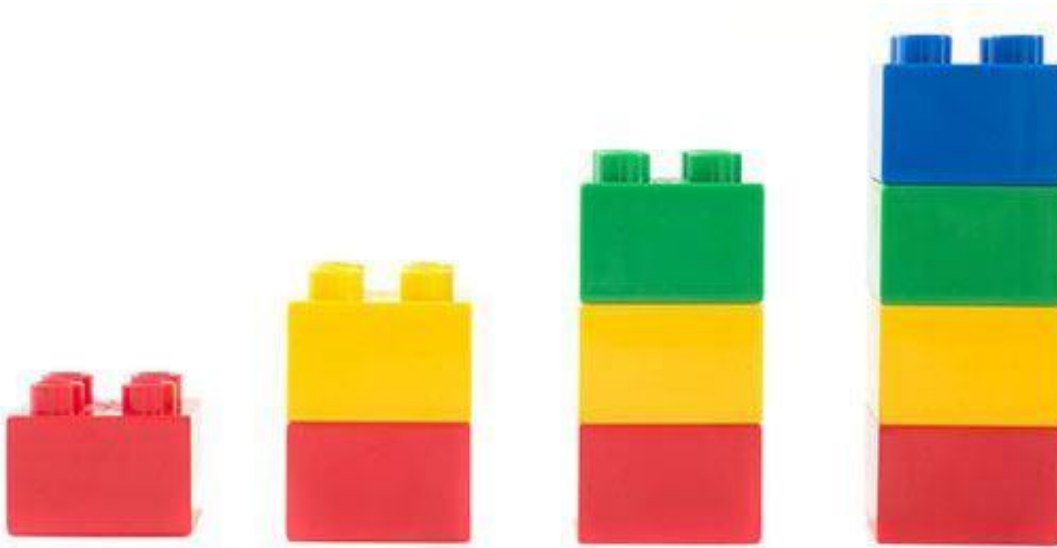
- ✓ Στόχοι εκτείνονται πέρα από αντιμετώπιση συμπτωμάτων
- ✓ Ποιότητα ζωής
- ✓ Λειτουργικότητα
- ✓ Μείωση νοσηλειών (ιδίως ακούσιων)
- ✓ Πρόληψη υποτροπών
- ✓ Ολοκληρωμένη ζωή σύμφωνα με αρχές, στόχους και όνειρα του θεραπευόμενου

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Κλινική σταδιοποίηση

- ✓ Κατάλληλες παρεμβάσεις ανάλογα με το στάδιο της ασθένειας

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Εξατομικευμένη παρέμβαση

- ✓ Θεραπευόμενος: άτομο με δικούς τους στόχους, πολιτισμικό υπόβαθρο, αρχές, προτεραιότητες, προτιμήσεις

- ✓ Διαφορετικά «μονοπάτια» προς ψύχωση & διαφορετικά προφίλ = διαφορετικές ανάγκες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Ολιστική Προσέγγιση

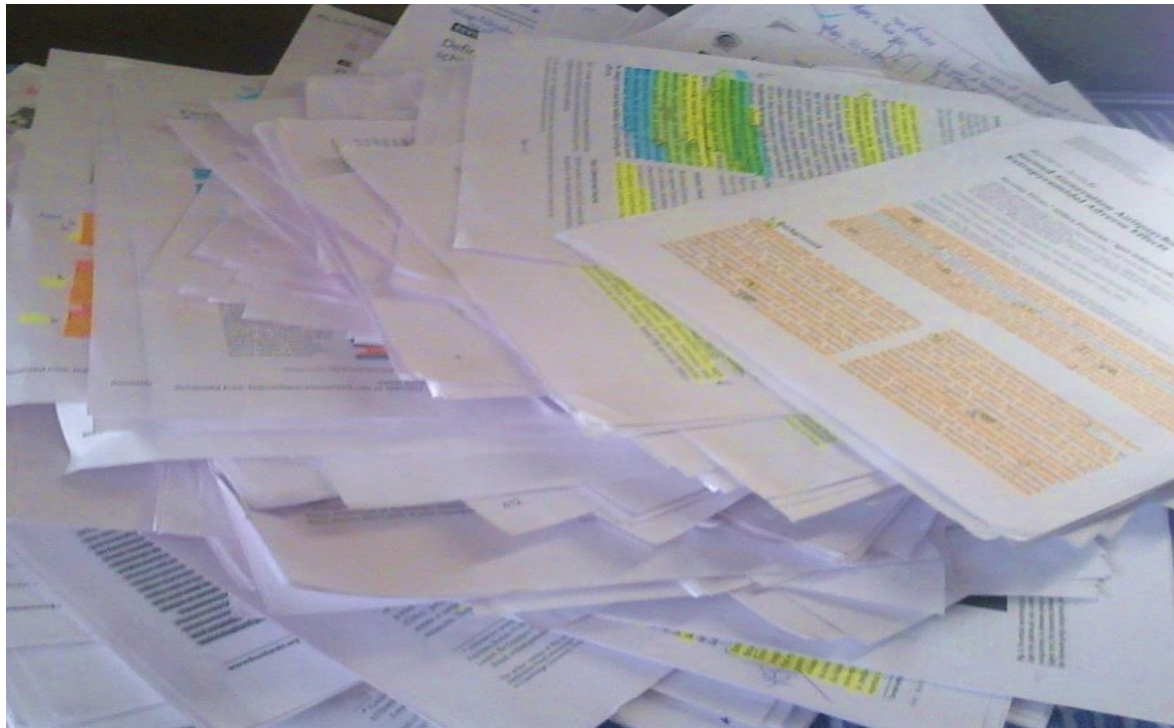
- ✓ Σωματική υγεία εξίσου σημαντική
- ✓ Ποιότητα ζωής, επαγγελματική αποκατάσταση, διαπροσωπικές σχέσεις
- ✓ Συννοσηρότητα (άγχος, συναισθηματικές δυσκολίες, εξαρτήσεις)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Εμπειρικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Δέσμευση

- ✓ Καλή θεραπευτική σχέση
- ✓ Διευκόλυνση πρόσβασης σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας
- ✓ Ευελιξία σε τόπο και χρόνο (κατ' οίκον επισκέψεις, ουδέτερη τοποθεσία)
- ✓ Ενεργητική αναζήτηση ασθενούς: assertive outreach model, να μην «διαγράφονται» μετά από αδυναμία εμφάνισης σε προγραμματισμένα ραντεβού
- ✓ Συνεργασία με την οικογένεια
- ✓ Peer support: πρώην λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας που έχουν αντιμετωπίσει παρόμοιες δυσκολίες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Ελάττωση του Στίγματος

- ✓ Σημασία στίγματος
- ✓ Περιορισμός μέσω ψυχοεκπαίδευσης – κανονικοποίηση εμπειρίας
- ✓ Λιγότερο στιγματιστικοί χώροι στέγασης υπηρεσιών ψυχικής υγείας (βλ. και ευελιξία στην τοποθεσία συνάντησης)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Συμπερίληψη Οικογένειας

- ✓ Ψυχοεκπαίδευση
- ✓ Στήριξη (και η οικογένεια αντιμετωπίζει δυσκολίες)
- ✓ Πολύτιμος συνεργάτης στη διατήρηση της επαφής (βλ. δέσμευση)
- ✓ Σημαντική βοήθεια στην πρόληψη υποτροπών:
  - αναγνώριση προειδοποιητικών σημείων (early warning signs)
  - χαμηλότερο εκφραζόμενο συναίσθημα (ΕΕ) μέσω ψυχοεκπαίδευσης

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Ικανοποίηση του λήπτη υπηρεσιών ψυχικής υγείας και της οικογένειάς του

- ✓ Θετική εμπειρία από υπηρεσίες ψυχικής υγείας
διατήρηση δέσμευσης & αναζήτηση βοήθειας

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Μικρός αριθμός θεραπευόμενων ανά πρόσωπο αναφοράς

- ✓ 10-15 επωφελούμενοι ανά πρόσωπο αναφοράς

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΙΡ

Ανοχή στη διαγνωστική αβεβαιότητα

- ✓ Η διάγνωση είναι ρευστή, μπορεί να αλλάξει
- ✓ Αντιμετώπιση συμπτωμάτων και δυσκολιών

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!!

**KEEP
CALM
AND
*Intervene
Early***

voulgaraki.marina@gmail.com

REFERENCES

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5*. Washington, D.C.: American Psychiatric Association.
- Bustillo, J.R., Lauriello, J., Horan, W.P. and Keith S.J. (2001). The Psychosocial Treatment of Schizophrenia: An Update. *The American Journal of Psychiatry*, 158, 163-175.
- IRIS. (2012). IRIS Guideline Update September 2012: Revision of the Original 1998 IRIS Guidelines. London : Rethink & NHS Confederation.
- Kam, S.M., Singh, S. P. and Upthegrove, R. (2013). What needs to follow early intervention? Predictors of relapse and functional recovery following first-episode psychosis. *Early Intervention in Psychiatry*, 9, 279-283.
- Κονταξάκης, Β. Π., Κόλλιας, Κ. Θ. και Χαβάκη – Κονταξάκη, Μ. Ι.(2008). *Πρώιμες Ψυχωσικές Εκδηλώσεις: Σημεία, Συμπτώματα & Παρεμβάσεις*. Αθήνα: Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.
- McGorry, P.D. and Killackey, E.J. (2002). Early intervention in psychosis: A new evidence based paradigm. *Epidemiologia e Psichiatria Sociale*, 11, 237-247.
- McGorry, P.D., Killackey, E. and Yung, A. (2008). Early intervention in psychosis: Concepts, evidence and future directions. *World Psychiatry*, 7, 148-156.
- McGorry, P.D. (2015). Early intervention in psychosis: Obvious, Effective, Overdue. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 203, 310–318.
- Mental Health Network NHS Confederation. (2011). Briefing 219: Early Intervention in Psychosis Services. London : NHS Confederation Events and Publishing.
- Ουλής, Π. (2006). *Εγχειρίδιο Κλινικής Ψυχοπαθολογίας*. Αθήνα: Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.
- ♪ Audio Representation of Auditory Hallucinations : https://www.youtube.com/watch?v=0vvU-Ajwbok&ab_channel=JarradWale

